

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Балабақшада балалардың экологиялық мәдениетін қалыптастырудың маңыздылығы

ЖАРИЯЛАНДЫ
12.03.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/176715/>**Елеуова Эльвира Жолдыбековна**

Тәрбиеші

Алматы, Жетісу

176 -б/б

Кіріспе: Қазіргі заманда экологиялық мәдениетті қалыптастыру қоғам үшін маңызды мәселелердің бірі болып отыр. Табиғатты қорғау, қоршаған ортаға ұқыпты қарау, оның байлығын тиімді пайдалану мен сақтап қалу – бұл болашақ ұрпаққа үлкен мұра. Сондықтан мектепке дейінгі кезеңде экологиялық мәдениетті қалыптастыру тәрбие жүйесінің ажырамас бөлігіне айналуы қажет. Балабақшада балалардың экологиялық мәдениетін қалыптастырудың маңыздылығы көптеген себептерге байланысты арта түседі.

Негізгі бөлім:**1. Экологиялық мәдениеттің қалыптасуының балабақшада басталуы**

Балалар үшін экологиялық тәрбие берудің ең тиімді кезеңі – мектепке дейінгі жас. Бұл кезеңде бала қоршаған ортаны танып білуге қызығушылық танытады, табиғатпен белсенді әрекеттеседі. Балалар бұл жаста қоршаған ортаға өте сезімтал келеді, олар табиғат құбылыстарын және жануарлар мен өсімдіктер әлемін тануға құмар. Сол себепті экологиялық білімді осы жастан бастап қалыптастыру – балалардың өмір бойы табиғатты қорғауға бағытталған саналы азамат болуына негіз болады. Осы кезеңде берілетін экологиялық білімнің сапасы баланың қоршаған ортаға көзқарасын, табиғатпен байланысын, оның байлығын бағалай білу қабілетін қалыптастырады. Балабақшада бала табиғатты зерттеу арқылы табиғат құбылыстарын түсінуге үйренеді. Осылайша, бала табиғатты сақтаудың маңыздылығын ерте жастан түсініп, қоршаған ортаға ұқыпты қарау дағдыларын меңгереді. Мысалы, балаларға табиғатқа зиян тигізбей, жануарларға қамқорлық көрсету, өсімдіктерді қорғау туралы білім беру олардың санасына экологиялық жауапкершілікті сіңіреді.

2. Балабақшадағы экологиялық тәрбие беру тәсілдері

Экологиялық тәрбие жүйесінде балаларды қоршаған ортамен таныстыру, табиғатпен араласу арқылы танымдық қабілеттерін дамыту маңызды. Балабақшада бұл процесс түрлі ойындар, серуендер, табиғат құбылыстарын бақылау, экологиялық жобалар арқылы жүзеге асырылады. Бұл тәсілдер экологиялық білім беруді тек теориялық түрде емес, практикалық негізде жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Ойындар: Балабақшада экологиялық тәрбие беру ойын түрінде жүзеге асуы мүмкін. Ойын барысында балалар табиғат құбылыстарын, жануарлар мен өсімдіктер әлемін зерттеп, табиғаттағы заңдылықтарды түсінеді. Мысалы, балалар жануарлардың өмір сүру ортасын қорғау, өсімдіктерді суару немесе ағаш отырғызу секілді ойындар арқылы табиғаттың мәнін түсінеді.

Серуендер: Балалармен бірге табиғат аясында серуендеу олардың экологиялық білімін толықтыруға мүмкіндік береді. Табиғат құбылыстарын тікелей бақылау, өсімдіктер мен жануарлар әлемін зерттеу арқылы балалар экологиялық ойлау қабілеттерін дамытады. Мысалы, орманда серуендеу кезінде ағаштардың ерекшеліктері, жануарлардың мекендеу орындары туралы әңгімелесу баланың табиғатты тануға деген қызығушылығын арттырады.

Экологиялық жобалар: Балаларға табиғатты қорғауға арналған жобаларға қатысу арқылы экологиялық жауапкершілікті түсіндіруге болады. Балабақшада ұйымдастырылатын мұндай жобалар балалардың қоршаған ортаға деген құрметін арттырады. Мысалы, балалар өз қолдарымен бақша жасап, онда өсімдіктер отырғызса, олар табиғатқа деген қарым-қатынасын жақсартта түседі.

Өнер және шығармашылық: Балалар табиғат туралы сурет салып, ән айтып немесе шығармашылық жобалармен айналысу арқылы экологиялық мәдениетті қабылдайды. Шығармашылық әрекеттер арқылы олар табиғаттың сұлулығын көріп, оны қорғауға құлшыныс білдіреді.

3. Экологиялық мәдениетті қалыптастырудағы тәрбиешінің рөлі

Балабақша тәрбиешілері балаларға экологияны үйретуде маңызды рөл атқарады. Тәрбиешілер балаларға қоршаған ортаны таныстырумен бірге, оларға табиғатты қорғауға деген жауапкершілікті сіңіреді. Тәрбиешінің міндеті – балаларға экологиялық білім беріп қана қоймай, олардың табиғатқа деген саналы көзқарасын қалыптастыру.

Экологиялық білім беру: Тәрбиешілер экологиялық білім беруде түрлі әдістер мен құралдарды пайдаланады. Балаларға қоршаған орта туралы қызықты мәліметтер беріп, экология тақырыбында әңгімелер өткізу арқылы балалардың экологиялық мәдениетін дамытуға ықпал етеді.

Үлгі болу: Тәрбиешілер өз іс-әрекеттері арқылы балаларға үлгі көрсетуі керек. Егер тәрбиеші табиғатқа қамқорлық танытып, экологиялық қағидаларды сақтаса, балалар да осыны үйренеді. Мысалы, тәрбиешілер қоқысты сұрыптау, суды үнемдеу сияқты қарапайым әрекеттерді балаларға түсіндіріп, оларды экологиялық тәртіпке баулуы қажет.

Экологиялық жобаларды ұйымдастыру: Балабақша тәрбиешілері балаларды экологиялық іс-шараларға тарта отырып, олардың экологиялық мәдениетін арттырады. Мұндай іс-шаралар балалардың табиғатты қорғау бойынша нақты іс-әрекеттерге қатысуына мүмкіндік береді.

4. Экологиялық мәдениеттің болашақ ұрпаққа әсері

Экологиялық мәдениеттің қалыптасуы тек бүгінгі күннің ғана емес, болашақтың да маңызды мәселесі. Балабақшадан бастап табиғатты қорғауға, оны қадірлеуге үйретілген балалар ересек өмірде экологиялық сауатты және жауапкершілікті азамат болып қалыптасады. Олар табиғатты қорғау, қоршаған ортаны ластамау мәселелеріне саналы түрде қарайды және өздерінің күнделікті әрекеттерінде экологиялық мәдениетті сақтауға тырысады. Балалар ерте жастан экологиялық тәрбие алса, олардың табиғатқа деген қарым-қатынасы қалыптасып, қоршаған ортаға зиян келтірмеуге тырысады. Болашақта осындай азаматтар қоғамдағы экологиялық мәселелердің шешімін тауып, табиғатты сақтауға атсалысады. Сонымен қатар, олар өздерінің экологиялық білімдері мен дағдыларын ұрпақтан ұрпаққа жеткізіп, экологиялық сауаттылықты дамытуға үлес қосады.

Қорытынды

Балабақшадағы экологиялық тәрбие – балалардың табиғатпен үйлесімді өмір сүруіне, қоршаған ортаны қорғауға бағытталған жауапты және мәдениетті тұлға болып қалыптасуына жол ашады. Табиғатты қорғау, оның байлығын сақтау – келешек ұрпақтың жарқын болашағының кепілі. Сондықтан экологиялық мәдениетті қалыптастыруды ерте жастан бастап, балаларға экологиялық білім беруді дамыту – маңызды міндеттердің бірі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Жапанова Р. Н., Аширбекова Қ. С. *МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ ТӘСІЛДЕРІ – 2018.* – №. 3. – С. 90-93.
2. Ғалиева А. Н., Ахметова Г. Б. *Мектеп жасына дейінгі балаларға экологиялық тәрбие беру жұмысын ұйымдастыру.*
3. Интернет желісі

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.